

TEKSTİL SEKTÖRÜ AÇISINDAN İSPANYA

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
Ar-Ge Şubesi
Ekim 2021

İçindekiler Tablosu

1. GENEL BİLGİLER	4
Başlıca Sosyal Göstergeler	4
Coğrafi Konum	4
Siyasi ve İdari Yapı.....	5
Nüfus ve İstihdam.....	6
Doğal Kaynaklar	7
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	8
Temel Ekonomik Göstergeler	8
3. DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	10
Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)	11
Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$).....	11
Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)	12
Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$).....	12
4. TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ	13
Türkiye'nin İspanya'ya Başlıca İhraç Ettiği Ürünler (1000 \$).....	13
Türkiye'nin İspanya'ya Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$).....	14
5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	15
Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	15
Yabancı Yatırım Mevzuatı.....	15
İspanya'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler).....	16
Şirket Birleşmeleri ve Marka Satın Almalar.....	16
6. İSPANYA TEKSTİL PAZARI.....	16
Dış Ticaret.....	16
İspanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$).....	17
İspanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)	17
İspanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$).....	17
İspanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)	18
7. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	19
Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları.....	19

Dağıtım Kanalları	21
Tüketici Tercihleri	22
Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	23
8. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER 24	
İş Kültürü	24
Para Kullanımı	25
Pasaport ve Vize İşlemleri	26
Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri	26
Yerel Saat.....	27
KAYNAKÇA	28

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	İspanya Krallığı (Reino de España)
Nüfus	47,15 milyon (IMF-2021 tahmini)
Dil	İspanyolca (resmi dil), Katalanca, Baskça, Galisyaca. Özerk yönetimlerde yerel dil, ikinci resmî dil olarak kabul edilebilmektedir.
Yüzölçümü	504.782 km ²
Başkent	Madrid
Başlıca Şehirleri	Barselona, Valencia, Sevilla, Zaragoza, Malaga
Yönetim Şekli	Parlamentar demokrasiye dayalı monarşi
Devlet Başkanı	Kral VI. Felipe
Para Birimi	Avro (€)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar: AB, BM ve bağlı kuruluşları, NATO, Avrupa Konseyi, OECD, AGİT, Akdeniz İçin Birlik (AİB), İber-Amerika Devletleri Örgütü (OEI)

Coğrafi Konum

Yüzölçümü 504.782 km² olan İspanya, Avrupa Birliği'nin ve Batı Avrupa'nın Fransa'dan sonra en büyük ikinci ülkesi olarak Avrupa kıtasının güneybatısında bulunan İber Yarımadası'nda yer almaktadır. Bu yarımadanın dışında Akdeniz'deki Balear Adaları, Afrika'nın kuzeyindeki Ceuta ve Melilla şehirleri ve Atlantik Okyanusu'ndaki Kanarya Adaları da İspanya ulusal sınırları içindedir. İspanya batıda yine İber Yarımadası'nda bulunan Portekiz, kuzeyde Fransa ve güneyde Birleşik Krallık'a bağlı Cebelitarık ile komşudur.

Ülkenin başlıca şehirleri, başkent Madrid, Barselona, Valensiya, Seville, Zaragoza ve Malaga'dır.

Batı Avrupa'nın neredeyse en geniş topraklarına ve en az nüfus yoğunluğuna sahip ülkesi olan İspanya'da iklim ve coğrafya oldukça değişken bir yapı sergilemektedir. Deniz seviyesinden 610 metre yüksekte olan Meseta Platosu, gerek çorak toprakları gerekse kötü iklim koşullarından dolayı Avrupa'nın en verimsiz alanlarından biridir. Bununla beraber, başkent Madrid ekonomik olmaktan çok politik nedenlerle bu platonun merkezine kurulmuştur. Ülke nüfusu ve ekonomik faaliyetler çoğunlukla ülkenin sahil bölgelerinde ve ülkeyi kesen iki önemli nehrin etrafındaki vadilerde yoğunlaşmıştır. Bu nehirler kuzeyde Ebro ve güneyde Guadalquivir nehirleridir. Ebro

nehri, Akdeniz'e dökülürken denizciliğe elverişli tek nehir olan Guadalquivir, Sevilla şehrinden geçer.

Avrupa'da İsviçre'den sonra ikinci en dağlık ülke olan İspanya'da, plato ve yüksek ovaları çevreleyen dağların batı kesimleri hariç, yarımadanın beşte ikisinden fazlasını sıradağlar kuşatır. Ülkenin kuzeybatı bölgesinde Kuzey Atlantik etkisiyle yağışlar bol ve iklim ılımandır. Akdeniz sahillerinde ise kışlar ılık ve yağışsız, yazlar sıcak geçer. Kuzey doğu sahillerinde yaz yağışları yeterli düzeydeyken güney doğu sahillerinde yağışların yetersizliği özellikle meyve üretiminin yoğun olduğu bu bölgede sulama sistemlerine başvurulmasını gerektirmektedir. Guadalquivir nehrinin geniş tarım alanları sağladığı güney İspanya'da da yağışların az olmasından dolayı sık sık kuraklıklar yaşanmaktadır. Ülkenin iç kısımlarında ve 1.200 metreyi aşan dağlık kesimlerde kara iklimi yaşanır. Diğer taraftan, Kanarya Adaları'nda tropikal bir iklim hâkimdir.

Siyasi ve İdari Yapı

İspanya'nın yönetim şekli parlamenter demokrasiye dayalı monarşidir. Devlet başkanı Kral Felipe VI.'dır. Önceki Kral I. Juan Carlos, Haziran 2014'te tahttan feragat ettiğini açıklamış ve yerine oğlu VI. Felipe geçmiştir. Kral'ın yetkileri büyük ölçüde semboliktir. Esas yetki Kral'ın atadığı Hükümete aittir. Ancak, Kral, yasama organını feshetme ve Anayasa'da belirtilen koşullarda halkoyuna başvurma yetkisine sahiptir.

Yasama, Temsilciler Meclisi (Congreso de los Diputados) ve Senato (Senado) olmak üzere İki Kamaralı Ulusal Meclis (Cortes Generales)'ten oluşmaktadır. Yürütme Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir.

İki kamaralı İspanya Meclisi, 350 seçilmiş milletvekili (Kongre/alt kanat) ve 266 senatörden (Senato/üst kanat - 208'i doğrudan seçilmiş, 58'i bölgesel temsilci olarak atanmış) oluşur. Ülkede her dört yılda bir seçim yapılır. Başbakan Kongre tarafından seçilmektedir.

General Franco'nun, 1975 yılındaki ölümüne kadar süren diktatörlüğünün ardından İspanya'nın ilk demokratik seçimleri Haziran 1977'de gerçekleştirilmiştir. Ülkede en son genel seçimler 10 Kasım 2019 tarihinde gerçekleştirilmiştir. 26 Mayıs 2019 tarihinde ise Avrupa Parlamentosu seçimleri ile özerk yönetimler ve belediye seçimleri eş zamanlı olarak gerçekleşmiştir.

Ülke; kentler, eyaletler ve özerk bölgelere ayrılmıştır. İspanya'da idari açıdan 17 özerk bölge (Endülüs, Aragon, Asturya, Kastilya-La Mancha, Valensiya, Extremadura, Galiçya, Rioja, Madrid, Murcia, Navarra, Balear Adaları, Bask Ülkesi, Kanarya Adaları, Kantabriya, Kastilya ve

Leon ve Katalunya) ile Kuzey Afrika kıyısında 2 özerk şehir (Ceuta ve Melilla) bulunmaktadır. Yedi özerk bölgenin her biri (Asturias, Balearic Adaları, Cantabria, La Rioja, Madrid, Murcia, ve Navarre) aynı zamanda bir ildir. Her özerk bölge kendi yasalarını uygular. Devlet bunları tanımanın yanı sıra kendi yasal düzenlemesinin bir parçası olarak korumaktadır.

Nüfus ve İstihdam

İspanya Ulusal İstatistik Ofisi (INE-<https://ine.es/en>)'nin 28 Ocak 2021 tarihinde yayınladığı verilere göre ülke nüfusu 1 Temmuz 2020 itibarı ile 47.351.567'dir. Yabancı nüfus 5.326.089'dur. Ülkeye yönelik göçler İspanya'nın nüfus profilini hızla değiştirmektedir. Ülkedeki yabancı nüfus 2013 yılından bu yana ilk kez 5 milyonu aşmıştır. Ülkede en fazla nüfusu bulunan başlıca ülkeler sırası ile Fas, Romanya, Birleşik Krallık, Kolombiya, İtalya, Venezüella, Çin, Almanya, Ekvador ve Bulgaristan'dır. Nüfusun 23,2 milyonu erkek, 24,1 milyonu ise kadındır.

IMF verilerine göre ülke nüfusu 2021 yılında tahmini olarak 47,15 milyon olacaktır.

Ülke nüfusunun 2032/2033 yıllarında 49 milyona ulaşması beklenmektedir.

Beklenen yaşam süresi erkeklerde 80,3, kadınlarda 85,5'tir.

Nüfus ülke içinde eşit olmayan bir şekilde dağılarak, büyük şehirlerde ve kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Nüfusun % 80'i kentsel alanlarda yaşamaktadır. Başlıca kentler başkent Madrid, Barcelona ve Valensiya'dır. En kalabalık bölge 8,5 milyon nüfus ile Endülüs bölgesidir. Endülüs T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021 4/23 bölgesini, 7,66 milyon nüfus ile Katalunya bölgesi, 6,76 milyon nüfus ile Madrid bölgesi, 5 milyon nüfus ile Valensiya bölgesi takip etmektedir.

İspanya, Batı Avrupa'nın en geniş arazili ve en düşük nüfus yoğunluğuna sahip ülkelerinden biridir. Nüfusun dağılımı, ülkedeki ekonomik ve siyasi dengeleri belirlemede önemli rol oynamaktadır.

Ülke topraklarının % 59,54'ü doğal alan, % 36,47'si tarımsal alanlardan oluşmaktadır.

6-16 yaşları arasındaki çocuklar için eğitim zorunludur. Üniversite öğrencilerinin sayısı ise sürekli artış göstermektedir. Ülkede toplam 73 üniversite bulunmakta olup, bunların 23 tanesi özeldir. Öğrencilerin %90'ı devlet üniversitelerine devam etmektedir.

Ülke nüfusunun % 70'i Katolik'tir. Ülke genelindeki resmi dil İspanyolca (Kastilyano)'dır. Ancak Katalanca, Baskça ve Galiçyaca da özerk bölgelerde (Katalunya, Bask Bölgesi, Galiçya, Valensiya, Navarra ve Balear Adaları) resmi dil olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte Valensiya Bölgesi'nde Katalanca'nın bir bask lehçesi olan Valensiyaca konuşulmaktadır.

İspanya'da yapısal olarak yüksek işsizlik söz konusudur. 2008-2013 ekonomik krizi nedeni ile ülkedeki işsizlik 2013 yılında % 27'lere kadar yükselmiştir. Ancak, INE verilerine göre 2020 yılının son çeyreği itibarı ile ülkede işsizlik oranı % 16,13'e gerilemiştir.

İMF'ye göre ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2021 yılında % 16,8 olacağı ve İspanya'nın işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 8. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

Çalışan nüfusun yaklaşık % 77'si hizmet sektöründe, yaklaşık % 12'si ise sanayi sektöründe istihdam edilmektedir.

Doğal Kaynaklar

İklim ve fiziksel özellikleri Akdeniz kıyılarında ve adalarda dinamik bir turizm sektörüne katkıda bulunmaktadır. Ülke topraklarının yaklaşık% 10'u verimli, % 45'i orta verimlilikte, % 35'i düşük verimlilikte ve verimsiz, % 10'u kayalıktır. Yağışların az ve düzensiz olduğu Akdeniz kıyılarında kullanılan yoğun tarım tekniklerinin de etkisi ile toprak erozyonu ülkenin en önemli çevre sorunlarından biri haline gelmiştir. Ülke topraklarının % 30'u ekilebilir alan, % 8'i daimi ekilen alan, % 13'ü çayır ve mera ve % 33'ü de ormanlarla kaplıdır.

İspanya önemli petrol ve gaz kaynaklarına sahip olmamakla birlikte Batı Avrupa'nın mineral doğal kaynaklar açısından en zengin ülkesi konumundadır. Demir-dışı ve kıymetli metal üretiminde Avrupa'nın en önemli üreticisidir. 100'e yakın mineral ve maden rezervinin bulunduğu İspanya bunlardan 18'inde önemli miktarda üretim yapmaktadır. Bu metal ve mineraller; bakır, altın, demir, kurşun, çinko, alüminyum, magnezyum, civa, potasyum, flor, bentonit, kükürt, deniz ve kaya tuzu, kalay, kireçtaşı, tungsten ve kuvarsdır. Ülkenin kömür madenleri ve demir cevheri yatakları kuzeyde (Asturya, Kantabriya ve Bask), önemli civa rezervleri güneybatıda Almaden yakınlarında ve bakır ve kurşun yatakları da Endülüs'te bulunmaktadır. Asturya'daki altın madeni Avrupa'daki en büyük altın madenlerinden biridir. İspanya aynı zamanda granit ve mermerde dünyanın önde gelen üretici ve ihracatçılarından biridir.

İspanya, petrol ve doğal gaz ihtiyacının % 99'u ve kömür ihtiyacının % 70'i için ithalata bağımlı bir ülkedir. T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021 5/23 İspanya, yenilenebilir enerji alanında dünyanın da önde gelen ülkelerinden biridir. 2030 için Ulusal Enerji ve İklim Planı üzerinde çalışmaktadır. Bu plan çerçevesinde, 2030 yılı itibarı ile ülkenin yenilenebilir enerji kaynaklarının İspanya'nın toplam enerji üretimindeki payının % 42'ye çıkarılması hedeflenmektedir. AB genelinde söz konusu hedef yalnızca % 10'dur. Ana hedef, bu payın 2050 yılında % 100 olmasıdır. Ayrıca ülke, sera gazı emisyonununun 1990 yılı seviyelerine göre % 20-21 oranında azaltılmasını

hedeflemektedir. Tüm bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ile birlikte ülkenin enerji verimliliği 2030 yılına kadar % 39,6 artmış olacaktır.

Doğal kaynaklar “Regalia İlkesi” düzenlemesi çerçevesinde devletindir. 21 Temmuz 1973 tarihli Madencilik kanunu ve 7 Kasım 1998 tarihli “Hidrokarbon Kanunu” mineral endüstrisini düzenlemektedir. Sanayi Ticaret ve Turizm Bakanlığı bünyesinde bulunan Enerji Politikası ve Madencilik Genel Müdürlüğü söz konusu kanunları uygulamaktadır. İspanya Madencilik ve Jeoloji Enstitüsü başlıca madencilik kuruluşlarından. 2002 ve 2004 yıllarında sektördeki devlet ve özel sektör monopollerinin aşamalı olarak kaldırılması ve liberalleşme yönünde önemli düzenlemeler yapılmıştır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2019	2020	2021*	2022*	2023*	2024*	2025*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	1.394	1.278	1.462	1.571	1.645	1.716	1.769
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar - %)	2,0	-11,0	6,4	4,7	2,8	2,4	1,4
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	29.586	27.132	30.996	33.176	34.589	35.950	36.928
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	0,7	-0,3	1,0	1,3	1,5	1,6	1,7
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	2,1	0,7	1,0	1,9	1,8	1,8	1,6
Devletin Genel Net Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	82,2	102,3	104,5	104,3	104,8	104,9	106,1
Toplam Yatırımların GSYİH'ya Oranı (%)	20,8	20,2	20,3	21,2	21,5	21,8	21,5
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	14,1	15,5	16,8	15,8	15,0	14,5	14,4
Nüfus (milyon)	47,1	47,11	47,15	47,36	47,55	47,73	47,91

Kaynak: IMF

*: Tahmin

IMF verilerine göre İspanya 2021 yılı itibarı ile tahmini olarak yaklaşık 1,5 trilyon dolarlık GSYİH'sı ve 47 milyonluk nüfusu ile 195 ülke arasında dünyanın 14. büyük ekonomisidir.

İspanyol ekonomisi 2008 yılının ikinci yarısında resesyona girmiş, 2013'ün üçüncü çeyreğinde resesyona sona ermiştir. 2011-2013 döneminde hükümet tarafından alınan bütçe açığının azaltılması, işgücü yasası, kamu hizmetleri ve finansal sektör reformuna yönelik önlemler sonrasında İspanya diğer Avrupa ülkelerine kıyasla çok daha rekabetçi hale gelmiştir. İhracatta ve turizm gelirlerinde rekor seviyelere ulaşılması ve yanı sıra canlanan iç tüketim İspanya ekonomisinin yeniden olumlu bir görünüme kavuşmasını sağlamıştır. GSYİH artış hızı 2015-2017

arasında üç yıl üst üste en az % 3 olmuştur. Ülke ekonomisi 2018 ve 2019'da sırasıyla % 2,4 ve % 2,0 büyümüştür.

Covid-19 pandemisinin ülke ekonomisi üzerinde çok olumsuz etkileri olmuştur. IMF'ye göre ülke GSYİH'sı 2020 yılında tahmini olarak % 11 daralmıştır. 2021 yılında yeniden toparlanma etkisi ile GSYİH'nın % 6,4 oranında büyüyeceği tahmin edilmektedir.

İspanya, 2021 yılında cari fiyatlara göre 30.996 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 33. sırada yer almaktadır.

İspanya, hizmet sektörü temelli bir ekonomiye sahiptir. Dünya Bankası'na göre 2019 yılında ülkenin GSYİH'sı içinde tarım sektörünün payı % 3, sanayinin % 20 ve hizmetler sektörünün % 68'dir.

Diğer Batı Avrupa ülkeleri gibi İspanya ekonomisi de 2. Dünya Savaşı'nın ardından bir dönüşüm sürecine girmiş, bu süreçte tarım sektörünün önemi azalırken hizmet sektörünün önemi giderek artmış ve bu sektör ekonominin hakim sektörü haline gelmiştir. Perakendecilik, turizm, bankacılık ve telekomünikasyon sektörleri ekonomik faaliyetin en önemli unsurlarındandır. Turizm geleneksel olarak ülkenin en önemli sektörlerinden biridir. Ülke, 2019 yılında 83,5 milyon yabancı ziyaretçi tarafından ziyaret edilmiştir. Turizmden elde edilen gelir bakımından dünyada ABD'den sonra ikinci sıradadır. Diğer taraftan GSYİH'nin %20'lik kısmını oluşturan sanayi sektörü ekonomideki önemini korumaktadır.

Katalunya, Madrid, Endülüs, Valensiya en çok sanayileşmiş bölgelerdir.

Otomotiv sektörü ülke ekonomisinde lokomotif sektördür. Otomotiv, GSYİH'nın %10'unu, ihracatın ise % 17'sini kapsamaktadır. Ülkede yıllık 2,8 milyon adet araç üretilmektedir. 10 özerk bölgede 17 otomotiv fabrikası ve 3.000 yan sanayi firması bulunmaktadır. Avrupa'nın 2., dünyanın 9. en büyük motorlu taşıt üreticisidir. Toplam cirosu 103 milyar avrodur. Ülke, otomotiv üretiminin % 82'sini ihraç etmektedir. Covid-19 nedeniyle oluşan pazar daralmasından en fazla etkilenen sektör otomotivdir. Bu nedenle, ülke ekonomisi Covid-19 pandemisinden çok etkilenmiştir.

Havacılık sanayi diğer bir önemli sektördür. Dünyadaki ticari hava taşıtlarının yarısı İspanyol teknolojisi kullanmaktadır. Boeing'in Ar-Ge merkezi İspanya'dadır. 11,8 milyar avro cirosu ile Avrupa'da 5. sıradadır.

İspanya, yenilenebilir enerjide dünyada ilk sıradadır. Sektör, gelecekte teşviklerle daha da ilerleyecektir. Rüzgar enerjisinde de ileridir. ABD’de yatırımları bulunmaktadır. Toplam enerji ihtiyacının % 42’sinin yenilenebilir enerjiden karşılanması 2030 yılı hedefidir.

Kimya sanayi, GSYİH’nın %12’sini karşılamaktadır. Plastik, eczacılık ürünleri, temizlik malzemeleri ve boyalar önde gelmektedir.

Tarım ve gıda işleme de önemli bir sektördür. Dünyanın en büyük zeytin ve zeytinyağı üreticisidir. Dünyanın üçüncü büyük meyve-sebze üreticisidir. Katalunya bölgesi gıda işleme alanında önde gelmektedir. Gıda işleme sanayi toplam sanayi üretiminin % 20’sini kapsamaktadır.

Müteahhlik hizmetleri de çok önemli bir sektördür. Altyapı sektöründe dünyada birinci sıradadır. Türkiye ile İspanya inşaat alanında birbirine rakip ülkelerdir. Ancak bu rekabet dünyanın farklı bölgelerindedir. İspanya Latin Amerika bölgesinde rekabet üstünlüğüne sahiptir. Bu nedenle bölgesel işbirliği imkânları mümkündür.

İspanya’nın konumu gereği lojistik de önde gelen sektörlerden birisidir. Avrupa, Kuzey Afrika ve Latin Amerika pazarına erişim imkanı sağlamaktadır. Ülkede 46 liman vardır. En önemli konteyner limanları Valencia, Algeciras ve Barselona’dır. İspanya, hızlı tren taşımacılığında ön sıralardadır. Akdeniz koridoru önümüzdeki yıllarda tamamlanması gereken önemli bir proje olup, kuzey Afrika’ya açılım açısından önemlidir.

AB üyesi bir ülke olarak İspanya da tüm üye ülkeler gibi AB müktesebatına uyum sağlamıştır.

BM, insani gelişmişlik endeksine göre dünyada 189 ülke arasında İspanya 25. sıradadır. Ekonomik serbestlik endeksine göre İspanya, dünyada 178 ülke arasında 39. sıradadır. Küresel rekabetçilik açısından dünyadaki 141 ülke arasında İspanya 23. sıradadır. Dünya Bankası iş yapma kolaylığı endeksine göre iş yapma kolaylığı açısından İspanya, dünyada 190 ülke arasında 30. sıradadır.

3. DIŞ TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

1000 \$	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim
İhracat	346.064.315	337.215.114	312.080.513	-7%
İthalat	391.056.705	375.485.170	329.738.801	-12%
Hacim	737.121.020	712.700.284	641.819.314	-10%
Denge	-44.992.390	-38.270.056	-17.658.288	-54%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Ülke	2019	2020	Değişim	Pay
Fransa	49.139.103	48.195.273	-2%	15%
Almanya	34.767.305	33.805.203	-3%	11%
İtalya	26.009.597	23.430.464	-10%	8%
Portekiz	24.523.329	22.626.713	-8%	7%
Birleşik Krallık	22.016.846	18.748.465	-15%	6%
ABD	15.383.387	13.956.276	-9%	4%
Hollanda	11.004.432	10.378.425	-6%	3%
Çin	7.613.577	9.339.784	23%	3%
Fas	9.534.025	8.439.404	-11%	3%
Belçika	9.282.707	8.296.807	-11%	3%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İhracatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim	Pay
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	34.360.714	31.510.812	-8%	10%
'9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	19.107.662	19.616.863	3%	6%
'3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	9.308.648	10.218.037	10%	3%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar:	15.541.276	9.648.095	-38%	3%
'8708	Kara taşıtları için aksam parçaları	10.633.202	9.101.578	-14%	3%
'0203	Domuz eti (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş):	5.129.599	6.460.656	26%	2%
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar:	5.807.637	4.487.641	-23%	1%
'0805	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş) :	3.580.279	4.190.952	17%	1%
'6907	Cilasız veya sırsız seramikten döşeme veya kaplama karoları ve , kaldırım taşları; cilasız veya sırsız seramikten mozaik küpler ve , benzerleri (bir mesnet üzerinde olsun olmasın):	3.155.265	3.362.590	7%	1%

'1509	1509 - Zeytinyağı Ve Fraksiyonları (Rafine Edilmiş Olsun Olmasın, Fakat, Kimyasal Olarak Değiştirilmemiş)	3.281.360	3.214.614	-2%	1%
	Toplam	337.215.114	312.080.513	-7%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalat Yapılan Ülkeler (1000 \$)

Ülke	2019	2020	Değişim	Pay
Almanya	44.701.713	39.010.101	-13%	12%
Çin	32.639.038	33.510.178	3%	10%
Fransa	37.407.363	32.583.825	-13%	10%
İtalya	23.031.110	20.344.913	-12%	6%
Birleşik Devletler	17.396.648	16.052.697	-8%	5%
Hollanda	15.613.981	14.421.166	-8%	4%
Portekiz	12.789.172	12.276.196	-4%	4%
Birleşik Krallık	13.219.522	10.699.497	-19%	3%
Belçika	8.324.184	7.901.801	-5%	2%
Fas	7.779.618	7.269.547	-7%	2%

Kaynak: ITC Trademap

Başlıca İthalatı Yapılan Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim	Pay
'2709	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham):	29.994.413	18.214.889	-39%	6%
'9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	15.411.343	16.500.425	7%	5%
'8708	Kara taşıtları için aksam parçaları	16.815.704	14.541.506	-14%	4%
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	20.945.381	13.844.345	-34%	4%
'3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	10.222.263	11.037.096	8%	3%
'8517	Telefon cihazları (hücreli ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için, olan telefonlar dahil); ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar (kablolu veya kablosuz ağlarda, (yerel veya geniş kapsamlı alan ağları gibi) iletişime mahsus cihazlar , dahil),(84.43, 85.25, 85.27 veya 85.28 pozisyonunda yer alan alıcı veya , verici cihazlar hariç)	6.182.671	6.340.278	3%	2%
'2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	8.454.768	5.735.112	-32%	2%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar	8.160.949	4.763.337	-42%	1%

'3002	İnsan kanı; tedavide, korunmada veya teşhiste kullanılmak üzere, hazırlanmış hayvan kanı; serum ve diğer kan fraksiyonları ve, bağışıklık sağlayan ürünler (biyoteknolojik işleme el-, de edilmiş olsun olmasın) aşılar, toksinler, mikroorganizma, kültürleri (mayalar hariç) ve benzeri ürünler	4.160.567	4.555.799	9%	1%
'8471	Tarifenin başka bir yerinde belirtilmeyen veya yer almayan otomatik, bilgi işlem makinaları ve bunlara ait birimler; manyetik veya optik, okuyucular, verileri kayıt ortamına kod şekline dönüştürerek girmeye ait, makinalar ile bu verileri işleyen makinalar	3.815.352	4.373.321	15%	1%
TOPLAM		375.485.170	329.738.801	-12%	100%

Kaynak: ITC Trademap

4. TÜRKİYE İLE TİCARETİN GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'nin İspanya'ya Başlıca İhraç Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim	Pay
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	1.044.451	957.480	691.524	-28%	10%
'6204	Kadınlar ve kız çocuklar için takım elbiseler, takımlar, ceketler, blazerler, elbiseler, etekler, pantolon etekler, pantolonlar, askılı, ve üst ön parçalı tulumlar, kısa pantolonlar ve şortlar (yüzme, kıyafetleri hariç)	662.920	767.025	641.430	-16%	10%
'6110	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler ve benzeri eşya (örme)	229.944	272.254	320.149	18%	5%
'8708	87.01 ila 87.05 Pozisyonlarında yer alan motorlu taşıtların karoserileri, (şoför mahalleri dahil):	196.128	274.776	263.376	-4%	4%
'7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği, 600 mm veya daha fazla olanlar (kaplanmış olanlar)	127.528	169.566	232.003	37%	3%
'6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim, eşyası (örme)	293.778	293.527	223.936	-24%	3%
'6104	Kadınlar ve kız çocuklar için takım elbiseler, takımlar, ceketler, blazerler, elbiseler, etekler, pantolon etekler, pantolonlar, askılı, ve üst ön parçası olan tulumlar, kısa pantolonlar ve şortlar (örme), (yüzme kıyafeti hariç)	206.080	194.743	183.785	-6%	3%
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlikleri , 600 mm veya daha fazla) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	428.660	310.490	157.023	-49%	2%

'6206	Kadınlar ve kız çocuklar için bluzlar, gömlekler ve gömlekb-luzlar	196.031	178.177	153.345	-14%	2%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar	411.327	565.820	147.141	-74%	2%
GENEL TOPLAM		7.708.490	8.141.147	6.684.540	-18%	100%

Kaynak: ITC Trademap

Türkiye'nin İspanya'ya Başlıca İthal Ettiği Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim	Pay
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	852.763	425.961	1.076.101	153%	21%
'8708	87.01 ila 87.05 Pozisyonlarında yer alan motorlu taşıtların aksam, , parça ve aksesuarı	255.857	258.296	231.243	-10%	5%
'7901	İşlenmemiş çinko	156.223	188.710	170.694	-10%	3%
'3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	148.882	135.543	150.091	11%	3%
'2902	Siklik hidrokarbonlar	154.929	140.630	112.097	-20%	2%
'8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu, motorlar (patlamalı motor)	29.890	55.028	108.988	98%	2%
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, (hamyağlar hariç) ; esas unsur olarak, ağırlık itibariyle, % 70 veya daha fazla petrol yağları veya bitümenli minerallerden, elde edilen yağları içeren ve tarifinin başka yerinde, belirtilmeyen veya yer almayan müstahzarlar, atık yağlar	117.805	98.926	97.744	-1%	2%
'7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm. veya, fazla olanlar	79.094	70.339	85.722	22%	2%
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	144.189	49.944	76.524	53%	2%
'7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal, halinde)	89.036	71.038	76.022	7%	2%
GENEL TOPLAM		5.492.454	4.446.670	5.039.416	13%	100%

Kaynak: ITC Trademap

5. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

İspanya'da yabancı yatırımlar, geçen 25 sene içerisinde İspanyol ekonomisinin modernleşmesinde büyük rol oynamıştır.

UNCTAD verilerine göre, İspanya'ya 2019 yılında 12,4 milyar dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişı olmuştur. Ülkeye doğrudan yabancı yatırım girişleri 2018 yılına göre % 72,4 oranında gerileme kaydetmiştir. 2019 yılı itibarıyla ülkeye giren doğrudan yabancı yatırım stoku 752 milyar dolardır. 2019 yılı sonu itibarı ile İspanya'ya en fazla doğrudan yatırımda bulunan ilk on ülke ve bunların yatırım tutarları şöyledir: Hollanda (138 milyar dolar), Lüksemburg (116 milyar dolar), Birleşik Krallık (87 milyar dolar), Fransa (79 milyar dolar), Almanya (72 milyar dolar), İtalya (43 milyar dolar), ABD (33 milyar dolar), İsviçre (21 milyar dolar) ve Portekiz (18 milyar dolar).

Diğer taraftan, İspanya'nın yurtdışında yaptığı yatırımların artmasına bağlı olarak son yıllarda ülkeden sermaye çıkışında ciddi bir artış görülmektedir. Bunun büyük kısmını, Latin Amerika ülkelerine yapılan yatırımlar oluşturmaktadır. İspanya'nın bu ülkelere yaptığı yatırımlar rekor bir düzeye ulaşmıştır. İspanyol yatırımlarının yöneldiği ikinci büyük hedef OECD ülkeleridir. Özellikle Birleşik Krallık ve ABD, İspanyol yatırımlarının yöneldiği en önemli ülkelerin başında gelmektedir. UNCTAD verilerine göre İspanya'nın ülke dışına doğrudan yatırım çıkışı 2019 yılında bir önceki yıla kıyasla % 11,1 oranında azalarak 24 milyar dolar olmuştur. Ülkenin yurtdışı doğrudan yatırım stoku 1980-2019 yılları arasında 583 milyar dolar olmuştur. 2019 yılı sonu itibarı ile İspanyol doğrudan yatırımlarının yöneldiği ilk on ülke ve yatırım tutarları şöyledir: Birleşik Krallık (112 milyar dolar), ABD (102 milyar dolar), Brezilya (66 milyar dolar), Meksika (45 milyar dolar), Fransa (26 milyar dolar), Portekiz (25 milyar dolar), Almanya (24 milyar dolar), Şili (21 milyar dolar), Arjantin (17 milyar dolar) ve İrlanda (15 milyar dolar).

Yabancı Yatırım Mevzuatı

İspanya'da yabancı yatırımlar üzerinde herhangi bir kontrol mekanizması bulunmamaktadır. İlgili yatırım, Bakanlar Kurulu'nun ön iznine tabi olan vergi cenneti ülkeler menşeli veya ulusal güvenlik faaliyetleri ile doğrudan ilişkili olan bir yatırım veyahut da AB üyesi olmayan ülkelerin diplomatik temsilcilikleri için gayrimenkul yatırımı olmadığı müddetçe yatırım bildirimini yatırımın gerçekleşmesinden sonra yapılmaktadır.

Faydalı olabilecek web siteleri:

<http://www.cnmv.es>–The National Securities Market Commission (CNMV)

<https://comercio.gob.es/en-us/Paginas/Index.aspx> - Sanayi, Ticaret ve Turizm Bakanlığı

<https://www.bde.es/bde/en/> - İspanya Merkez Bankası

İspanya'daki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

İspanya'da hem ana kara üzerinde hem de adalarda birçok serbest bölge faaliyet göstermektedir. En büyük serbest bölgeler Barcelona, Cadiz, Kanarya Adaları ve Vigo'da bulunmaktadır. İspanyol gümrük mevzuatı firmaların kendi serbest ticaret alanları olmasına imkân tanımaktadır. Gümrük vergileri sadece üretilen veya bölgeye getirilen malların İspanya'ya tüketim amacıyla ithal edilmesi halinde geçerli olmaktadır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren firmalar, İspanyol iş kanunlarına bağlıdır.

Şirket Birleşmeleri ve Marka Satın Almalar

Şirket birleşmeleri ve satın almalar hakkında detaylı bilgiye ulaşılabilecek kaynaklar aşağıda verilmektedir:

- <http://www.investinspain.org> (ICEX)
- https://www.ico.es/en/web/ico_en/home (Instituto de Crédito Oficial-ICO (Kamu finansman ajansı gibi faaliyet gösteren bir devlet bankası olup, özel statüsü bulunmaktadır.)

6. İSPANYA TEKSTİL PAZARI

Dış Ticaret

1000 \$	2017	2018	2019	2020	2019-2020 Değişim
İhracat	3.874.989	4.059.790	3.901.357	3.267.031	-16,3%
İthalat	3.496.013	3.585.105	3.370.246	2.841.427	-15,7%
Hacim	7.371.002	7.644.895	7.271.603	6.108.458	-16,0%
Denge	378.976	474.685	531.111	425.604	-19,9%

Kaynak: ITC Trademap

International Trade Center (Trademap) verilerine göre 2019 yılı İspanya tekstil ihracatı 3,3 milyar dolar, tekstil ithalatı ise 2,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.¹

¹ 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59 ve 60 faslında kullanılan gtip pozisyonları:

5001, 5002, 5003, 5004, 5005, 5006, 5007, 5101, 5102, 5103, 5104, 5105, 5106, 5107, 5108, 5109, 5110, 5111, 5112, 5113, 5201, 5202, 5203, 5204, 5205, 5206, 5207, 5208, 5209, 5210, 5211, 5212, 5301, 5302, 5303, 5304, 5305, 5306, 5307, 5308, 5309, 5310, 5311, 5401, 5402, 5403, 5404, 5405, 5406, 5407, 5408, 5501, 5502, 5503, 5504, 5505, 5506, 5507, 5508, 5509, 5510, 5511, 5512, 5513, 5514, 5515, 5516, 5601, 5602, 5603, 5604, 5605, 5606, 5607, 5608, 5609, 5801, 5802, 5803, 5804, 5805, 5806, 5807, 5808, 5809, 5810, 5811, 5901, 5902, 5903, 5904, 5905, 5906, 5907, 5908, 5909, 5910, 5911, 6001, 6002, 6003, 6004, 6005, 6006

İspanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$)

SIRA	ÜLKE	2019	2020	Değişim	Pay
1.	Fas	1.099.837	884.716	-20%	27%
2.	Almanya	305.770	288.581	-6%	9%
3.	Fransa	312.506	273.616	-12%	8%
4.	Portekiz	310.773	260.958	-16%	8%
5.	İtalya	286.469	246.415	-14%	8%
6.	Belçika	129.758	120.574	-7%	4%
7.	Polonya	96.357	93.980	-2%	3%
8.	Birleşik Devletler	108.861	93.710	-14%	3%
9.	Birleşik Krallık	105.662	88.980	-16%	3%
10.	Hollanda	91.773	80.900	-12%	2%
11.	Türkiye	104.090	67.160	-35%	2%
	TOPLAM	3.901.357	3.267.031	-16%	100%

Kaynak: ITC Trademap

İspanya'nın Tekstil İhracatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim	Pay
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya, lamine edilmiş olsun olmasın)	389.014	391.985	1%	12%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54. 04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	425.923	353.024	-17%	11%
'5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak, satılacak hale getirilmemiş) (67 desiteksten az olan sentetik mono, filamentler dahil)	232.928	213.882	-8%	7%
'6006	Diğer örme mensucat	207.431	186.259	-10%	6%
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikle lamine edilmiş, mensucat (59.02 pozisyonundakiler hariç)	197.047	167.852	-15%	5%
'5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	208.526	140.557	-33%	4%
'5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içerenler)(m2. ağırlığı 200 gr. 1 geçmeyenler)	128.053	117.502	-8%	4%
'5515	Sentetik devamsız liflerden diğer dokunmuş mensucat	107.470	96.511	-10%	3%
'5512	Sentetik devamsız liflerden dokunmuş mensucat (ağırlık itibariyle , %85 veya daha fazla sentetik devamsız lif içerenler)	103.445	92.131	-11%	3%
'5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. 1 geçenler):	122.879	91.036	-26%	3%
	TOPLAM	3.901.353	3.267.034	-16%	100%

Kaynak: ITC Trademap

İspanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ülkeler (1000 \$)

Sıra	ÜLKE	2019	2020	Değişim	Pay
1.	Çin	673.746	559.251	-17%	20%
2.	İtalya	528.128	443.973	-16%	16%
3.	Almanya	293.350	253.731	-14%	9%
4.	Türkiye	300.629	251.991	-16%	9%

5.	Portekiz	211.782	192.164	-9%	7%
6.	Fransa	165.114	149.883	-9%	5%
7.	Kore Cumhuriyeti	148.041	94.858	-36%	3%
8.	Pakistan	93.983	87.066	-7%	3%
9.	Belçika	98.495	77.875	-21%	3%
10.	Hindistan	97.226	74.101	-24%	3%
TOPLAM		3.370.246	2.841.427	-16%	100%

Kaynak: ITC Trademap

İspanya'nın Tekstil İthalatı Yaptığı Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2019	2020	Değişim	Pay
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	303.617	343.725	13%	12%
'5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat (54. 04 pozisyo-, nundaki maddelerden elde edilen dokunmuş mensucat dahil)	392.992	305.656	-22%	11%
'5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç) (perakende olarak, satılacak hale getirilmemiş) (67 desiteksten az olan sentetik mono, filamentler dahil)	271.215	208.823	-23%	7%
'5503	Sentetik devamsız lifler (karde edilmemiş, taranmamış veya iplik , imali için diğer surette hazırlanmamış)	247.978	198.505	-20%	7%
'5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk, içerenler)(m2. Ağırlığı 200 gr. 1 geçmeyenler)	149.472	132.561	-11%	5%
'5903	Plastik emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya plastikle lamine edilmiş, mensucat (59.02 pozisyonundakiler hariç)	134.868	115.294	-15%	4%
'5515	Sentetik devamsız liflerden diğer dokunmuş mensucat	105.415	88.475	-16%	3%
'5516	Suni devamsız liflerden dokunmuş mensucat	129.607	80.549	-38%	3%
'6006	Diğer örme mensucat	100.507	71.232	-29%	3%
'5911	Dokumaya elverişli maddelerden teknik işlerde kullanılmaya mahsus, bu fasılın 7 nolu notunda belirtilen ürünler ve eşya	73.816	71.085	-4%	3%
TOPLAM		3.370.246	2.841.424	-16%	100%

Kaynak: ITC Trademap

7. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları ile ilgili İspanya mevzuatı, diğer AB üye devletlerinin kanunları ile birbirine tutarlıdır. İspanya, bu alanda konuyla ilgili uluslararası anlaşmaları imzalamıştır ve bu sayede İspanya'da yaşayan ve İspanyol vatandaşı olmayanların Fikri, Sınai Mülkiyet Haklarının korunması sağlanabilmektedir. Ayrıca İspanyol vatandaşları da bu korumayı dünyanın herhangi bir ülkesinde elde edebileceklerdir. İspanya tarafından konuyla ilgili imzalanan en önemli anlaşmalar aşağıda yer almaktadır:

- Agreement on Trade-related aspects of intellectual property rights (TRIPS) – World Trade Organisation (WTO)

- Paris Convention - World Intellectual Property Organization (WIPO)

- Patent Cooperation Treaty (PCT) – WIPO

- European Patent Convention - European Patent Organization

- Madrid Agreement – WIPO

- Madrid Protocol - WIPO

- Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works – WIPO

İspanya'da Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasını sağlamak için ilgili sınai mülkiyet ofisine kayıt yapılması bir ön koşuldur. (Bu ön koşul telif hakları için geçerli değildir.) İspanya "first-to-file" sistemini izlemektedir. Kayıt için ilk başvuruda bulunan kişinin öncelikli hakları olacaktır.

İyi bilinen markalar haricinde, kullanım üçüncü taraflara karşı herhangi bir hak sağlamamaktadır. Kayıt işlemi, talep edilen hak türü, sınıf sayısı ve bulunduğu bölge vb. gibi koşullara bağlı olacak miktardaki resmi ücretlerin ödenmesini kapsamaktadır.

SPTO isimli İspanya Patent ve Ticari Markalar Ofisi (www.oepm.es) farklı sınai mülkiyet türlerinin tescil kaydından ve tescil verilmesinden sorumlu olan bir kamu kuruluşudur. İspanya'da birkaç tip sınai mülkiyet hakkı bulunmaktadır:

- Sanayi Tasarımları: Ürünlerin dış görünüşlerini korumak
- Ticari markalar ve ticari isimler (Ayırt Edici İşaretler): Belirli ürün veya hizmetleri, piyasadaki diğer benzer ürünlerden ayırt etmeye yardımcı olan grafik veya payda kombinasyonlarını korumak

• Patentler ve Faydalı Modeller: Endüstriyel amaçlar için yeniden üretime ve tekrarlamaya duyarlı ürünler ve prosedürlerden oluşan buluşları korumak

• Yarı iletken topoğrafyalar: Bir entegre devreyi oluşturan farklı katmanların ve elemanların yollarını, üç boyutlu düzenlemelerini ve ara bağlantılarını, özetle topoğrafyasını oluşturan şeylerin korunması

SPTO tarafından verilen bütün haklar tüm İspanya topraklarında geçerlidir. Bunlara ek olarak AB hakları ve uluslararası haklar da bulunmaktadır. (Avrupa Birliği ticaret markası, uluslararası marka, Avrupa patenti, RCT isimli Uluslararası Patent Maruzatı, AB tasarımları, uluslararası tasarımlar) Konuyla ilgili başvuru formları, ücretler, veri tabanları, kanunlar gibi bütün önemli bilgiler SPTO'nun web sayfasında bulunmaktadır. Bu web sayfasından aynı zamanda İngilizce bilgi alınabilir.

OEPM İspanyol Patent ve Markalar Ofisi: <https://www.oepm.es/en/index.html>

Daha önce de belirttiğimiz gibi SPTO'da kayıt telif hakları için geçerli değildir. Orijinal olan bütün edebi, sanatsal veya bilimsel eserler, özellikle kitaplar, müzik besteleri, görsel- işitsel eserler, projeler, planlar, grafikler, bilgisayar programları ve veri tabanları telif hakları ile korunmaktadır. İspanya'da telif hakkı korunması otomatik olup iş yaratıldığı andan itibaren geçerlidir. Öte yandan üçüncü taraflara karşı daha güçlü kanıtlar elde etmek amacıyla İspanyol Kültür Bakanlığının Telif Hakları Kaydı üzerinden çalışmalarını kayıt altına alması mümkündür.

Fikri Sınai Mülkiyet Hakları Kayıt İşlemleri:

<http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/propiedadintelectual/registro-de-la-propiedad-intelectual.html>

Avrupa Birliği Fikri Sınai Mülkiyet Ofisi EUIPO'nun merkezi İspanya'nın Alicante şehrinde yer almaktadır. EUIPO, AB patentinden ve kayıtlı Avrupa Birliği tasarımlarından sorumlu AB Fikri Sınai Mülkiyet Hakları kuruluşudur. Bu kuruluş, ulusal ve bölgesel faaliyet gösteren Fikri Sınai Mülkiyet Ofisleri, kullanıcı grupları, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmaktadır.

Kaynaklar:

<http://www.investinspain.org/>

<https://www.oepm.es/en/index.html>

<https://euipo.europa.eu/>

Dağıtım Kanalları

İspanyol ekonomisinin büyümesine paralel olarak özellikle tüketici piyasasında dağıtım kanallarının önemi artmıştır. Toptancıların, perakende mağazaların, ülkede sayıları giderek artan büyük çok uluslu süpermarketlerin ve merkezi satın alma birimlerinin (central purchasing units) tercih ettikleri yeni ve karmaşık metotlara kadar dağıtım kanalları sektörü büyük gelişme göstermiştir.

İspanya'daki ticari dağıtım yapısı, çok önemli bir teknolojik değişime uğramış, self-servis satış teknikleri hızla gelişmiştir. Dağıtım sektörü, ülkede değişik satın alma kalıplarındaki tüketici gruplarına hizmet veren kuruluşların ortaya çıkmasıyla daha da büyümüştür.

Diğer batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi İspanya'da da fiyat, marka bilinirliği, geleneksel alışkanlıklar, kredi ve ödeme koşulları ile satış sonrası hizmetler de ülkede faaliyet göstermek isteyen firmaların pazarlama alanında başarılı olabilmesinde çok büyük rol oynamaktadır.

Büyük mağazalar ve hipermarketler, İspanya'daki perakende dağıtımda en önemli yeri tutmaktadır. Hipermarketler, uyguladıkları geleneksel piyasa fiyatlarıyla pazar paylarını arttırmışlardır. Ayrıca, 1980'li yılların başından bu yana, özellikle büyük şehirlerdeki alışveriş merkezleri hem sayı olarak artmış hem de ürün yelpazesinin çeşitliliği bakımından gelişmiştir. Bunlara ilave olarak ülkede son yıllarda, çeşitli sektörlerde uzmanlaşmış büyük süpermarketler ile franchising şeklinde faaliyet gösteren fabrika çıkış mağaza zincirlerinin sayısı da artmaktadır.

İspanya piyasası, Madrid ve Barselona merkezinde faaliyet gösteren bir dizi bölgesel piyasadan oluşmaktadır. Dağıtıcılar, aracılar, yabancı temsilcilikler ve devlet kontrolündeki birimlerin büyük çoğunluğu bu iki merkezde faaliyet göstermekte, bunların dışında kalan bölgelerde faaliyet gösteren aracı ve şubeler ise tedariklerini çok büyük ölçüde bu iki merkezden sağlamaktadır. Dolayısıyla ülkede faaliyet göstermek isteyen yabancı firmaların başarı sağlaması, yine bu iki merkezde temsilcilik açmak ya da bir dağıtıcı veya aracı ile anlaşma yapma yoluyla mümkün olabilmektedir. Bununla beraber, bu bölgeler dışında kalan alanlarda imalat yapanlara sağlanan teşviklere bağ

İspanya gıda sektöründe, franchising yöntemi ile çalışan restoran zincirleri, "self-servis" türü işletmeler ve özellikle süpermarket ve hipermarketlerin sayısında son yıllarda kayda değer artış görülürken, geleneksel gıda satış mağazalarının sektördeki pazar payları gittikçe azalmaktadır.

İspanya e-ticaret pazarı, son yıllarda gelişme hızını artırmış olup AB’de Almanya ve Fransa’dan sonra B2C pazarında üçüncü sırada yer almaktadır.

Ulusal Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Gözlemevi-ONTSI tarafından 2020 yılında yayınlanan ve 2019 yılı için hazırlanan rapora göre; İspanya’da e-ticaret sektörünün (B2C) cirosu 2019’da 50,3 milyar Avro’yu geçerek bir önceki yıla göre %21,4 oranında artmıştır. İnternet kullanıcıları yılda internet üzerinden ortalama 50 kez alışveriş yapmaktadır. 2019’da en çok tercih edilen internet alışverişleri: giyim, ayakkabı ve aksesuar (alışveriş yapanların %59,2’si) konaklama rezervasyonları ve turist paketleri (alışveriş yapanların %52,1’i), gösteri ve etkinlik biletleri (alışveriş yapanların %49’u) olmuştur.

Tüketici Tercihleri

İspanyol pazarının tüketim eğilimlerini daha iyi anlayabilmek için CETELEM tarafından 2020 yılı için hazırlanan çok kapsamlı ‘İspanya’daki Tüketim Gözlemevi’ isimli rapor incelenebilir. Son raporda tüketimin birkaç genel yönü analiz edilerek hemen hemen bütün sektörlerdeki ürünlerde alıcı sayısının arttığı açıklanmaktadır. Alıcı sayısının azaldığı sektörler arasında bebek ürünleri, eğlence ve seyahat sektörleri yer almaktadır. Pandemi sürecinde eğlence ve seyahat sektörlerindeki düşüşün normal olduğu değerlendirilmektedir.

2020 yılında İspanyol tüketicilerin en çok satın aldığı ürünler %69 oranıyla moda ürünleri (2019’daki oranı %65), %68 bilet, kitap, müzik, restoran gibi boş zaman aktivitesi (2019’da %73), %63 ayakkabı ve aksesuar (2019’de %61) ve %62 elektronik iletişim cihazları ve aksesuarları (2018’de %59) olmuştur.

Rapora göre ortalama harcama incelendiğinde en çok büyüme kaydeden sektörün araba ve araba aksesuarları olduğu anlaşılmaktadır. Bu ürün grubunun ardından sırasıyla gıda ve seyahat harcamaları gelmektedir. 14/41 Ayrıca internet üzerinden ürün araştırması yapan tüketiciler için Amazon, Ebay veya Aliexpress gibi platformların ürün bilgisi anlamında başı çektiği (%70), İspanyol tüketicilerin %80’inin sadece internet üzerinden satış yapan mağazalardan alışveriş yapmayı tercih ettiği, %64’ünün hem fiziki hem de internet üzerinden satış yapan mağazalardan alışveriş yaptığı, %21’inin ise özel indirim yapan veya indirim kuponu veren internet sitelerini (Privalia gibi) tercih ettiği ve %6’sının ise fiyat karşılaştırması yapan siteleri (sigorta fiyatları için Rastreator gibi) kullandığı bilgisi edinilmiştir.

İspanya’da e-ticaret dikkat çekici bir oranda büyümeye devam etmektedir. İspanyol Reklamcılık, Pazarlama ve Dijital İletişim Derneği IAB tarafından 2020 yılında hazırlanan yıllık

e-ticaret raporunda, İspanya’da internet kullanıcılarının ve internet üzerinden alışveriş yapanların sayısının arttığına ve ayrıca 16 ile 70 yaş arasında bulunan internet kullanıcısı olan her 10 kişiden 7’sinin internette alışveriş yapmayı tercih ettiğine yer verilmektedir. İnternet üzerinden alışveriş yapmayı tercih etmenin nedenleri pratik olması, kolaylık, rahatlık, zaman tasarrufu, çeşitlilik, fiyat ve güven olarak sıralanmaktadır. Tüketicilerin %52’si hem internet üzerinden hem fiziki mağazalardan, %25’i sadece fiziki mağazalardan ve %23’ü ise sadece internet üzerinden alışveriş yapmaktadır.

İspanya’daki tüketici eğilimleri içinde önem kazanan başka bir konu da sürdürülebilirliktir. İspanyollar satın aldıkları ürünlerin sürdürülebilirliğini göz önünde bulundurmaktadır. Tüketicilerin gittikçe daha çok bilinçli alışveriş yaptığı birçok gıda ve işleme firmaları tarafından gözlemlenmektedir. Bu gıda ve işleme firmaları sürdürülebilir büyümeyi sağlamak amacıyla gıda atıklarını azaltmaya da dikkat etmektedir.

Son olarak, organik ürünlerin tüketimi de tüketicilerin sağlıklı gıdalara verdikleri önemin artması, çevreye saygılı, iyi lezzetli ve kaliteli ürünleri tercihi nedeniyle çoğalmaktadır. Ecovalia tarafından hazırlanan ve 2021 yılında yayınlanan bir rapora göre, İspanya’da organik ürünlerin piyasa değeri 2,3 milyar Avro’yu aşmıştır. Organik ürün tüketimi %17 artarken kişi başına harcama yılda 46,5 Avro’yu geçmiştir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ülkede büyük mağazalar, alışveriş merkezleri ve hipermarketler tarafından, alışveriş kartları, indirimler ve müşteriye özel promosyonlar yoluyla, müşteri sadakati ve bağımlılık yaratma çalışmaları yapılmaktadır. Diğer taraftan, doğrudan pazarlama, posta yoluyla satış, telefonla pazarlama ve elektronik ticaret gibi yeni satış teknikleri giderek yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

İspanya’daki kamu alımları alanındaki ana düzenleme Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin 26 Şubat 2014 tarihli 2014/23/EU ve 2014/24/EU direktiflerini İspanya’da yürürlüğe sokan 8 Kasım 2017 tarihli ve 6/2017 sayılı Kamu Alımları Kanunu’dur.

Bu kanun Mart 2018’de yürürlüğe girerek 5 prosedürü karşılamıştır:

1. Gerçek veya tüzel kişilerin teklif sunabileceği sözleşme şartlarının herhangi bir müzakeresi dışında olan açık prosedürler
2. İhale duyurularına cevap olarak ilgili firmaların başvurabileceği kısıtlı prosedürler 15/41
3. Yalnızca belirli koşullar altında kullanılabilen müzakere edilmiş prosedürler

4. Rekabetçi diyaloglar: seçilen adaylara bir teklif sunmaları için bir temel oluşturacak, bir veya birden fazla çözüm geliştirmek amacıyla taleplere göre seçilen adaylarla kurulan diyaloglar

5. İnovasyon ortaklıkları: Amacı yenilikçi ürünlerin, hizmetlerin veya eserlerin geliştirilmesi ve daha sonra satın alınmaları

Kamu sektörü için tedarik en iyi değer ilkesini izlemektedir. İspanya'daki kamu ihalelerinde yerli tercih veya yabancı tedarikçilere karşı ayrımcılık konusunda resmi bir politika bulunmamaktadır.

9/2017 sayılı Kanununun 65. maddesi, kamu sektörüyle sözleşme yapabilecek kuruluşların karar verme kapasitesine, gerçek veya tüzel kişiliğe, herhangi bir kamu ihalesi yasağı bulunmadığına, ekonomik/mali ve teknik/mesleki ödeme gücüne sahip olması gerektiğini belirtmektedir.

68. maddede ise yabancı firmaların menşe ülkelerinde İspanyol firmalarının da kamu kuruluşları ile sözleşme yapabileceğini (karşılıklılık ilkesi) bir raporla kanıtlaması gerekliliğine yer verilmektedir. Söz konusu rapor, İspanya'nın yurt dışında bulunan Ekonomi ve Ticaret Ofisleri tarafından hazırlanmaktadır. Uyumlu düzenlemelere tabi sözleşmeler söz konusu olduğunda Dünya Ticaret Örgütü Kamu Alımları Anlaşması'nı imzalayan devletlerden herhangi birine ait firmalar için böyle bir rapor gerekmemektedir. (Şu anda bu anlaşma için Türkiye, gözlemci konumunda yer almaktadır.) Ayrıca AB üyesi olmayan ülkelerden firmaların ihaleye katılmaları durumunda İspanya'da bir şube açmak, temsilci atamak ve Ticaret Sicili'ne kayıt olmak istenebilmektedir.

İspanya'daki kamu ihaleleri aşağıdaki sadece İspanyolca versiyonu bulunan internet adresinden takip edilebilir:

Plataforma de contratación del sector Público (<https://contrataciondelestado.es/>)

Ayrıca "Supplement to the Official Journal of the European Union" isimli AB Resmi Gazetesi Eki "Tenders Electronic Daily" isimli İhale Elektronik Günlüğü yayınlanmaktadır: <http://ted.europa.eu/TED/main/HomePage.do>

8. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

İspanyolların ticari ilişkilerini yakın kişisel ilişkilere paralel yürütme alışkanlıklarından dolayı, İspanya piyasasına girişte en etkili yol, yüz yüze görüşme yapmaktır. Özellikle bir dağıtıcı

ya da alıcı ile ilk ilişkinin faks ya da telefon yoluyla değil, yüz yüze bir toplantı yapmak yoluyla gerçekleştirilmesi uygundur.

Buna ek olarak, İspanya Ulusal İstatistik Enstitüsü INE tarafından yapılan son ankete göre 18- 64 yaşları arasındaki İspanyolların %56,3'ü anadillerinden başka ikinci bir dil bilmektedir. İspanyol nüfusunun en çok kullandığı yabancı dil %40 oranıyla İngilizce ve ardından %14 oranıyla Fransızcadır. Öte yandan bu oranlar İspanyolların kendilerini başka bir dilde ifade edebilecekleri anlamına gelmemektedir. Cambridge University Press tarafından yayınlanan Cambridge Monitor Barometresi tarafından İspanyoların %44'ünün İngilizce seviyesi 'düşük' veya 'çok düşük' olarak belirtilmekte ve söz konusu oranlar İspanya'yı AB üyesi ülkeler içerisinde yabancı dil konusunda en kötü ülkeler arasında göstermektedir.

İş dünyasında iyi seviyede İngilizce konuşan firmaların yöneticilerinin yüzdesinin de çok yüksek olmadığı unutulmamalıdır. Her ne kadar son birkaç yılda bu durum iyileşmekle beraber çok iyi İngilizce bilen ve konuşabilen yönetici sayısı İspanya genelinde çok azdır. Öte yandan firmaların büyüklüğüne, sektöre veya uluslararası pazarlardaki varlıklarına göre bu durum değişmektedir. Büyük uluslararası şirketlerde daha iyi seviyede İngilizce konuşulduğu gözlemlenmektedir. Yabancı firma yetkililerinin İspanyol meslektaşlarıyla iletişim kurarken veya toplantı yaparken bir tercüman hizmetine ihtiyaç duymaları İspanya'da normal bir uygulamadır.

Diğer taraftan İspanyol iş adamları, satın alma davranışları bakımından oldukça muhafazakâr bir portre çizmekte ve profesyonel açıdan resmi ve ciddi davranış biçimlerinden hoşlanmaktadır.

Para Kullanımı

1 Ocak 1999 tarihinden itibaren ülkenin resmi para birimi Avro olarak kabul edilmekle beraber Peseta da varlığını korumuştur. 1 Mart 2002 tarihinden itibaren de tüm ödemelerde sadece avro geçerli olmaktadır.

İspanya'da kredi ve banka kartları yaygın olarak kullanılmaktadır. İspanya Merkez Bankası istatistiklerine göre İspanya'da 86 milyondan fazla banka kartı vardır. İspanyol tüketicilerin %95'i kredi kartlarını düzenli kullanırken %90'ı da günlük alışverişleri için hala nakit kullanmaktadır. Bu kullanımların çoğu 50 Avronun altındaki miktarları içermektedir. Ancak pandemi sürecinde nakit kullanımının düştüğü tahmin edilmektedir.

Apple Pay, Android Pay veya Samsung Pay gibi cep telefonu ile ödeme metotlarıyla veya Caixa, BBVA, Santander Bankası gibi bazı İspanyol bankaların kendi ödeme metotlarıyla ödeme yavaş yavaş artmasına rağmen kullanımları İspanya’da henüz çok yaygın değildir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ülkeye girişte, Avrupa Topluluğu vatandaşları için pasaport ya da nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer ülke vatandaşlarından istenilen belgeler, yasal geçerlilik taşıyan bir pasaport ve İspanya Büyükelçiliği veya konsolosluklarından alınmış geçici giriş veya oturma vizeleridir.

Vize uygulamasının olmadığı ülke vatandaşları için 90 günü aşmamak ve çalışmamak kaydıyla geçici giriş hakkı mevcuttur.

<http://www.exteriores.gob.es/Embajadas/ANKARA/tr/Pages/inicio.aspx>

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

İspanyol hükümeti, her yıl resmi tatillerin listesini yayınlamaktadır.

Her yıl sabit olanlar: 1 Ocak (Yeni Yıl), 10 Nisan (Kutsal Cuma), 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 15 Ağustos (Meryem Ana’nın Göğe Yükselmesi), 12 Ekim (Milli Bayram), 8 Aralık (Meryem Ana’nın Günahsızlığı Yortusu) ve 25 Aralık (Noel).

Bazı resmi tatiller İspanya’daki 17 Özerk Bölge tarafından hafta sonuna denk gelmeleri halinde değiştirilebilir:

6 Ocak 2021 Kutsal Krallar Günü, 19 Mart 2021 Aziz Yusuf Günü, 1 Nisan 2021 Paskalya Arifesi, 2 Nisan 2021 Paskalya (Paskalya resmi tatilleri dini takvime göre her yıl Mart ile Nisan ayları arasında değişiklik göstermektedir.), 1 Kasım 2021 Bütün Azizler Günü, 6 Aralık 2021 Anayasa Bayramı.

2 Resmi Tatil, İspanya’nın 17 Özerk Bölgesi Yönetimlerinin kendi seçimlerine bırakılmıştır. (Her Özerk Bölge kendi yöresine ait koruyucu aziz veya azize gününü seçme hakkına sahiptir.)

Bunların dışında her özerk bölgede ayrı ayrı kutlanan bazı resmi tatil günleri bulunmaktadır. Öte yandan İspanyollar yıllık izinlerinin bir kısmını 25 Aralık Noel tatili ile 6 Ocak Kutsal Krallar Tatili arasında da kullanabilmektedirler. Bu tarihler arasında İspanyol firma yetkilileriyle görüşme gerçekleştirmek mümkün olmamaktadır.

Bankalar hafta içi her gün açıktır ve 8.00 veya 8.30 ile 14.00 veya 14.30 arasında müşteri kabul etmektedir. Bazı bankalar yaz dönemi hariç perşembe günleri daha geç saatlere kadar müşteri kabul edebilmektedir.

Resmi makamlar hafta içi pazartesi-perşembe günleri saat 08.00 veya 09.00 ile 17.00 veya 18.00 arası çalışmaktadır. Cuma günleri ise 08.00-15.00 arası mesai uygulanmaktadır. Cuma günleri uygulanan mesai yazın her gün için uygulanmaktadır.

Söz konusu düzenlemeler hem ulusal düzeyde hem de bölgesel düzeyde geçerlidir. Ancak bölgesel düzeyde bazı farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Mesela Madrid'de işyerlerinin pazar günleri açık olmasına izin verilebilmektedir.

Özel sektörde faaliyet gösteren tipik bir İspanyol firması çalışma saatleri genelde sabah 08:30 veya 09:00 ile akşam 17:30 veya 18:00 arasındadır. Öğle yemeği arası ise bir saattir. Bir ailenin bireyleri tarafından yönetilen geleneksel orta ve küçük ölçekli İspanyol firmalarında öğle yemeği arası genelde 2 saat olduğu için akşamları daha geç işten çıkılmaktadır. Neredeyse bütün İspanyol firmaları cuma günleri saat 08:00 ile 15:00 arası çalışmaktadır.

Mahalle dükkanları, küçük esnaf ve mahalle pazarları saat 14:00 ile 17:00 arasında öğle tatili nedeniyle kapatırlar. Bu tip dükkanlar saat 17:00'de tekrar açılıp saat 20:30 veya 21:00'e kadar açık kalırlar. Hafta sonları ise bu tip dükkanlar sadece cumartesi günleri saat 14:00'e kadar açıktırlar. Küçük İspanyol şehirlerinde cumartesi öğleden sonra ve pazar günü açık mağaza bulmak neredeyse imkansızdır. İspanyollar bu durumlarda sahipleri genelde Çinli olduğu için Chino (Çinli) adını verdikleri mahalle bakkallarından alışveriş yaparlar. Bu Çinli dükkanları hafta sonları dâhil olmak üzere sabahtan gece geç saatlere kadar açıktır. Öte yandan büyük mağazalarda, süpermarketlerde ve hipermarketlerde öğle tatili uygulaması yoktur ve hafta sonu dahil olmak üzere gece saat 22:00'ye kadar hizmet verilmektedir.

Yerel Saat

İspanya, Greenwich'e göre 1 saat ileridedir (GMT + 1). Yani Türkiye'den 1 saat geridedir. Kanarya Adaları ise tüm yıl boyunca, İspanya'dan bir saat geridedir.

28 Mart 2021'de saatler bir saat ileri alınırken 31 Ekim 2021'de bir saat geri alınmaktadır. Bu nedenle 31 Ekim'den sonra Türkiye ile İspanya arasındaki saat farkı 2 saate çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

1. ITC TRADEMAP: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
2. T.C. TİCARET BAKANLIĞI
3. TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ

YASAL UYARI: Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.